

KIINTEISTÖLOMAKE

Kylä	Onkkaala	Kiinteistötunnus	635-424-2-128
Kunta	Pälkäne	Alue	
Osoite	Hiissantie 9	Peruskartta	2141 04
Aluetyyppi	Haja-asutusalue	Itäkoordinaatit	2515625 KKJ
Kohdetyyppi	maatila	Pohjoiskoordinaatit	6802833 KKJ
Hist. tilatyyppe	lohkotila	Rakennusten lkm	13
Nykyinen tilatyyppe	tila	Inventoitu	6

Kuvaus

Edelleen toimiva maatila sijaitsee Pälkäneen keskustan tuntumassa vanhan Luopioisiin johtavan tien varrella. Monipuolinen rakennuskanta sijaitsee kolmea latoa lukuun ottamatta tilan peltojen etelälaidalla. Ympäristö on lähes rakentamatonta viljelymaisemaa.

Tilakeskuksen rakennukset ryhmittyvät pellon reunan ja tien väliin pitkänomaiseen pihapiiriin, jonka länsipäässä on pitkänomainen päärakennus pääty tielle päin. Pihapiiri koostuu neljältä sivulta rajatusta miespihasta sekä siitä rakennuksella erotetusta talouspihasta.

Tilalla on kolmesta rakennusta:

1. Päärakennus (ks. rakennuslomake)
 2. Aitta-kuivuri (ks. rakennuslomake)
 3. Navetta (ks. rakennuslomake)
 4. Sauna (ks. rakennuslomake)
 5. Autokatos peltiä, loiva pulpettikatto
 6. Traktoritali-varasto (ks. rakennuslomake)
 7. Kalustosuojaja, matala ja pulpettikattoinen
 8. L-mallinen lato. Ovissa ristikkotuenta.
 9. Viljasiilo, metallia.
 10. Kellari, betonirunkoinen ja pulpettikattoinen. Tehty 1970-luvulla.
 11. Lato. Rakennettu 1950-luvulla.
 12. Hirsilato (ks. rakennuslomake)
 13. Hirsilato. Samaa mallia kuin lato 12, mutta huonokuntoinen.
- Lisäksi pihan laidalla on kasvihuone.

Talusrakennukset ovat ulkoasultaan pääosin yhtenäisiä: enimmäkseen puuverhoiltuja, punaisiksi maalattuja ja vihreällä aaltopellillä katettuja. Päärakennus korostuu keltaiseksi maalattuna. Pelloilla sijaitsevat ladot ovat maalaamattomia. Pohjoisesta ja luoteesta katsottuna tilakeskus on tasaisessa peltomaisemassa kiintopisteenä.

Historia

Yli-Hiissa on Onkkaalan Hiissan kantatilasta 1905 lohkottu maatila. Nykyinen paikka sijaitsi kylätontilta runsaan kilometrin etäisyydellä Kostianvirran toisella puolella, minkä vuoksi alue ei ole ollut kylän rintapelloja. Paikalla ei karttojen mukaan ole ollut aikaisempaa asutusta, mutta tilakeskuksen kohdalla oli raivattua peltoa isojaon aikaisella kartalla, jossa se oli osoitettu Hiissan kantatilalle. Lohkotilan ensimmäinen omistaja oli Efraim Hiissa.

Pellot on salaojitettu ilmeisesti 1950-60-luvulla. Uutta peltoa on raivattu 1950-luvulla 3 ha. Karjanhoito on lopetettu tilalla vuonna 2001.

KIINTEISTÖLOMAKE

Ympäristö ja pihapiiri

Tilakeskus sijaitsee perinteiseen tapaan pellon ja metsikön rajalla. Tilan pellot levittäytyvät tasaisina rakennuksista ja tiestä pohjoiseen, jossa Pälkäneveden ja Kostianvirran rannat ovat alle puolen kilometrin päässä. Tien toisella puolen on kuusivaltainen metsäkumpare ja pieni vapaa-ajan asunto, jotka eivät kuulu tilaan.

Päärakennuksen takana on hedelmäpuutarha, joka on miespihan tapaan aidattu tiestä säleaidalla. Aidassa on kiviset portinpylväät. Miespihan keskellä on istutettu nurmialue ja kaivo. Pihassa kasvaa mm. pihasyreeniä.

Kaava	Ei ole.	pvm
Suojelu	Ei ole	
Kirjalliset lähteet	Suuri Maatilakirja V, Hämeen lääni. Helsinki 1964. Pirkanmaan-Satakunnan maanmittaustoimisto, toimitusasiakirjat ja isojaon sekä isojaon täydennyksen kartat. Pitäjänkartta 1842, Peruskartta 1956. Pälkäneen kunnan rakennusvalvonnan arkisto.	
Suulliset lähteet	Juhani Hiissa, Osmo Hiissa.	

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist.	Rakennusperinteinen
Historiallinen	Asutushistoriallinen
Ympäristöarvo	Maisemakokonaisuus, maisemallisesti keskeinen

Arvojen perustelu	<p>Rakennushistoriallinen arvo: Jaetun kantatilan tilakeskus sijaitsee tyypillisesti pellon ja metsän rajalla. Edelleen toimivan maatilan pihapiiri on perinteiseen tapaan jäsennelty: neljältä sivulta rajattu miespiha, jonka takana talouspiha rakennuksella erotettuna. Monipuolinen rakennuskanta on ulkoasultaan harmoninen, päärakennus perinteiset piirteensä melko hyvin säilyttänyt, edustava, kaksikuistinen rakennus ja hirsiladot melko harvinaiseksi käynnystä mallia.</p> <p>Historiallinen arvo: Onkkaalan kantatilasta lohkotun tilan tilakeskus sijaitsee isojaon täydennyksen jälkeisellä paikalla, rakennusajalle tyypillisesti pellon ja metsän rajalla.</p> <p>Ympäristöarvo: Useista rakennuksista koostuva tilakeskus, sen takana oleva metsä, viljellyt pellot ja niillä sijaitsevat ladot sekä entinen Luopioistentie koivuriveineen muodostavat luontevan maisemakokonaisuuden. Tilakeskus on harvaan rakennetussa ja avoimessa maisemassa keskeinen. Näköyhteys Pappilanlahdelle on tärkeä. Tila on keskeinen osa Yli-Hiissan arvoaluetta.</p>
-------------------	--

KIINTEISTÖLOMAKE

Lisätietoja,
toimenpidesuositt.

Tilakeskuksen ympärillä olisi säilytettävä avointa tilaa siten, että sen tunnistaa peltomaisemaksi ja tilakeskuksen erilliseksi kokonaisuudeksi. Mahdolliset lisärakennukset tulee sijoittaa täydentämään pihapiirin suorakulmaista muotoa. Talousrakennusten yhtenäistä väritystä tulisi ylläpitää. Päärakennus, navetta, aitta ja sauna sekä hyväkuntoinen hirsilato lähellä Luopioistentietä tulisi säilyttää. Ladon kuulumisen tilaan tulisi olla hahmotettavissa. Näkymä Pappilanlahdelle tulisi säilyä. Rakennuskohtaiset suositukset esitetään rakennuslomakkeilla.

Liitteet

asemapiirustus, valokuvat, rakennuslomakkeet rakennuksista 1, 2, 3,4,5 ja 12

Valokuvat

CD 1/2013

Inventoija/Tallentaja

24.4.2013 Eija Teivas / Huura Oy

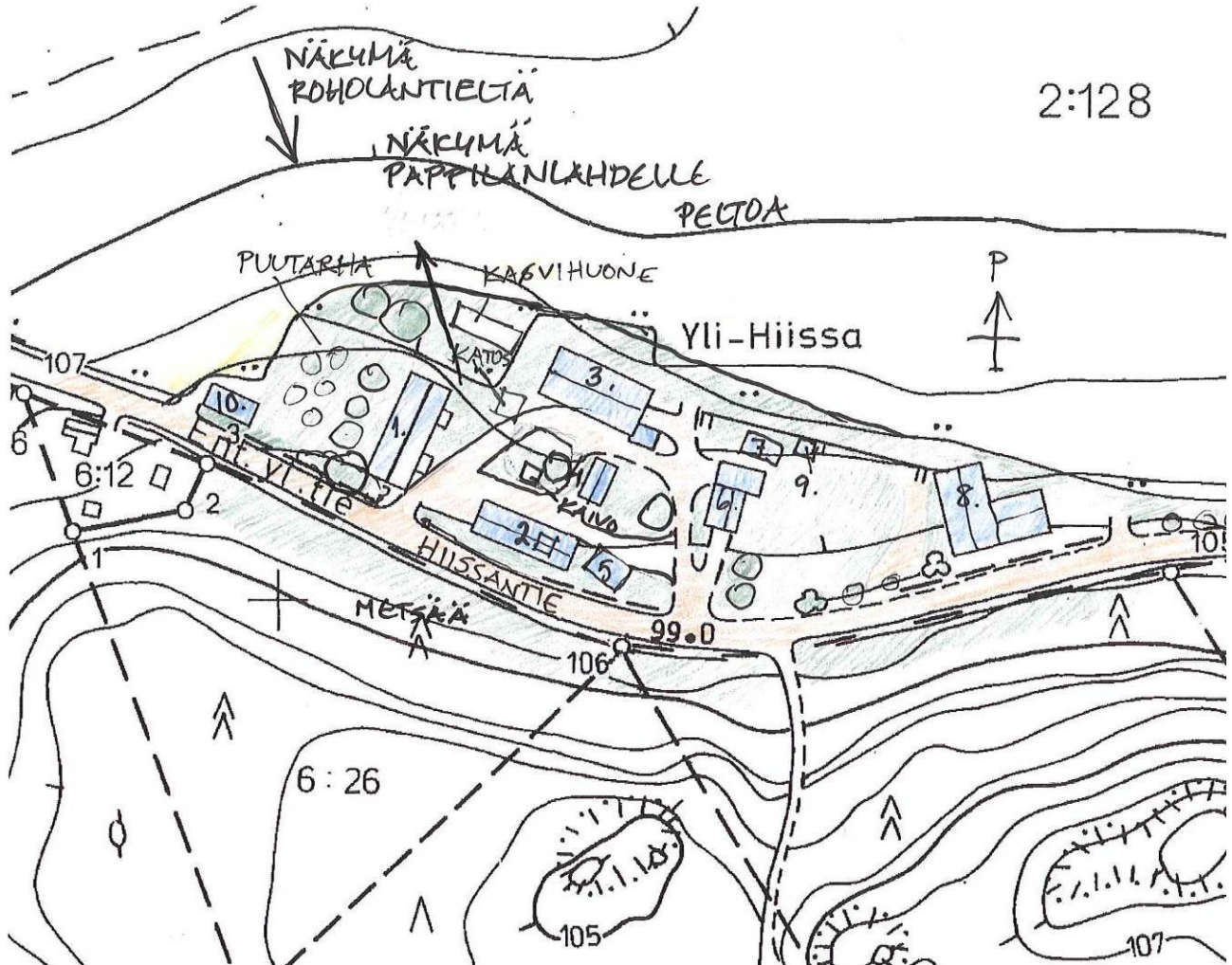
Lähde: Suuri maatilakirja V. Hämeen lääni. Helsinki 1964.

Ilmakuva lounaasta 2011. Lentokuva Vallas, om. Pälkäneen kunta.

KIINTEISTÖLOMAKE

YLI-HIISSA, ASEMAPIIRUSTUS

1. Päärakennus
2. Aitta-kuivuri
3. Navetta
4. Sauna
5. Autokatos
6. Traktoritali-varasto
7. Kalustosuoja
8. L-mallinen lato
9. Viljasiilo
10. Kellari
11. Lato kuvan ulkopuolella idässä Hiissantien varrella, ks. ilmakekuva
12. Lato kuvan ulkopuolella koillisessa metsän rajalla.
13. Lato kuvan ulkopuolella pohjoisessa pellolla.

KIINTEISTÖLOMAKE

VALOKUVAT

424-2-128 Yli-Hiissa yleisnäkymä luoteesta 2013

424-2-128 Yli-Hiissa näkymä ladolta lounaaseen 2013

424-2-128 Yli-Hiissa näkymä pihaan lounaasta 2013

424-2-128 Yli-Hiissa näkymä talouspihaan etelästä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa näkymä tieltä lännestä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa näkymä pihasta Pappilanlahdelle 2013

KIINTEISTÖLOMAKE

424-2-128 Yli-Hiissa päärakennus 1 idästä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa päärakennus 1 kaakosta 2013

424-2-128 Yli-Hiissa päärakennus 1 lännestä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa päärakennus 1 kuisti idästä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa aitta-kuivuri 2 lännestä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa aitta-kuivuri 2 pohjoisesta 2013

KIINTEISTÖLOMAKE

424-2-128 Yli-Hiissa navetta-varasto 3 etelästä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa navetta-varasto idästä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa päärakennus 1 lännestä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa sauna-liiteri 3 luoteesta 2013

424-2-128 Yli-Hiissa sauna-liiteri 3 idästä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa autokatos 5 idästä 2013

KIINTEISTÖLOMAKE

424-2-128 Yli-Hiissa traktoritalli 6 lounaasta 2013

424-2-128 Yli-Hiissa traktoritalli 6 kaakosta 2013

424-2-128 Yli-Hiissa lato 8 lännestä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa lato 8 idästä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa viljasilo 9 etelästä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa kellari 10 lännestä 2013

KIINTEISTÖLOMAKE

424-2-128 Yli-Hiissa lato 11 kaakosta 2013

424-2-128 Yli-Hiissa lato 11 idästä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa lato 12 idästä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa lato 12 lännestä 2013

424-2-128 Yli-Hiissa lato 12 koillinen
nurkkasalvos 2013

424-2-128 Yli-Hiissa lato 13 kaakosta 2013

Kiinteistötunnus	635-424-2-128	Kerrosluku	1½
Rakennustyyppi	asuinrakennus	Pohjakaava	
Nykyinen käyttö	asuminen	Rungon muoto	suorakaide
Alkuperäinen käyttö	asuminen	Ullakko	x
Suunnittelija		Kellari	x osa
Signeeraus/vuosil.		Perustus	Lohkokivet
Rakentamisvuosi	1905	Runko	Hirsi
Rak.vuosikymmen	1900	Vuoraus	pysty-vaaka-pysty
Rak. vuosisata	1900	Katemateriaali	profiilipelti
Korjausvuodet	1947	Katon muoto	satula
		Kuisti	mutteri + umpi
		Kuistin kattomuoto	5-lape + satula

Kuvaus

Yli-Hiissan pitkänomainen päärakennus on lähes symmetrinen, leveällä poikkipäädellä varustettu ja edustava hirsirakennus. Verhoilu on tehty erisuuntaisilla paneeleilla. Alareunassa on leveä helmalista. Rakennuksen ulkonäkö viittaa enemmän 1800-luvun loppupuolelle kuin 1900-luvun alkuun. Pihan puoleisella sivulla on kaksi kuistia: eteläinen kuisti on suorakulmainen lasikuisti ja pohjoinen uusgotiikan aikaan suosittu mutterikuisti. Alakerrassa on sisäänaukeavat T-ikkunat, ullakkokerroksessa ilmeisesti alkuperäiset sisään-ulos-aukeavat T-karmi-ikkunat, joiden ylälasit on kolmiosainen ja siten tyyliään rakentamisajankohdan mukaiset. Päärakennus erottuu kauas avoimessa maisemassa.

Historia

Päärakennus on koottu kahdesta vanhasta rakennuksesta, mistä selvänä merkinä ovat kaksi erilaista kuistia. Vuonna 1947 rakennus on perusteellisesti korjattu. Katto on ollut aluksi pärettä, sitten tiilikate ja n. 1983 kate on muutettu jonkin verran saumapeltiä muistuttavaksi profiilipeltikatteeksi. Sisälle on tehty saunaosasto 1973. Ikkunat on uusittu n. 2009, jolloin myös kuistit on korjattu.

Kunto Hyvä x Kohtalainen Huono

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist. Rakennusperinteinen
 Historiallinen Asutushistoriallinen
 Ympäristöarvo Maisemallisesti keskeinen

Arvojen perustelu Rakennus on tyypillinen 1900-luvun vaihteen edustava, kaksikuis-
 tinen maatilän päärakennus: rungon hahmo, ikkunajako ja ulko-
 verhoukset sekä kuistit kertovat rakennuksen historiasta.

Lisätietoja, toimenpidesuositt. Rakennusajalle ominaiset piirteet, kuten suorakulmainen hahmo, kuistit, ikkunoiden puitejako ja ulkoverhouksen jäsentely tulisi säilyttää.
 Sisällä ei käyty.

Kiinteistötunnus	635-424-2-128	Kerrosluke	1
Rakennustyyppi	talousrakennus	Pohjakaava	
Nykyinen käyttö	Aitta-kuivuri	Rungon muoto	suorakaide
Alkuperäinen käyttö	Aitta	Ullakko	x Kellari -
Suunnittelija		Perustus	Nurkkakivet / betoni
Signeeraus/vuosil.		Runko	Hirsi / ranko
Rakentamisvuosi	?	Vuoraus	- / pystylauta
Rak.vuosikymmen	1900?	Katemateriaali	aaltopelti
Rak. vuosisata	1900	Katon muoto	satula
Korjausvuodet		Kuisti	-
		Kuistin kattomuoto	

Kuvaus

Miespihassa oleva aitta-kuivuri on aittaosalta hirsirunkoinen, vuoraamaton ja punamullattu ja nurkkakiville perustettu. Lyhyissä nurkissa on valkoiset nurkkalaudat. Kahden vierekkäisen aitan pariovet ovat hyvin leveää vaakapaneelia pitkin saranaraidoin. Parvella on yksi kolmilasinen haukkaikkuna. Räystä on pihan puolella pidempi kuin tien puolella. Aittaosa on todennäköisesti siirretty, 1800-luvulla tehty aitta.

Pystylautoitettu kuivuriosa on runkosyvyydeltään vähän aittaa suurempi ja rankorakenteinen, ja sen sokkeli on betonia. Leveät pari- ja taitto-ovet ovat pystylautaa ja saranaraidat pitkät. Kuivurin tornin seinät ovat maalaamatonta peiterimalaudoitusta. Vihreäksi maalattu aaltopelti kattaa koko rakennuksen samanlevyisenä.

Historia

Vuoden 1956 peruskartalla koko miespiha on jo nykyisessä hahmossaan. Vuonna 1964 julkaistussa Suuressa maatilakirjassa olevassa valokuvassa katolla ei vielä ole kuivurin tornia.

Kunto Hyvä x Kohtalainen Huono

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist. Rakennusperinteinen
 Historiallinen
 Ympäristöarvo

Arvojen perustelu Rakennus on tyypillinen, hirsinen aittarakennus, joka on säilynyt hyvin perinteisessä asussaan vaakapaneeliovineen.

Lisätietoja, toimenpidesuositt. Aitta-kuivuri tulee kunnostaa perinteisin menetelmin ja mahdollisimman paljon alkuperäistä materiaalia säästäten.

RAKENNUSLOMAKE

rakennus nro 3

Kiinteistötunnus	635-424-2-128	Kerrosluku	1
Rakennustyyppi	karjarakennus	Pohjakaava	
Nykyinen käyttö	varasto	Rungon muoto	suorakaide
Alkuperäinen käyttö	navetta	Ullakko	x
Suunnittelija		Perustus	betoni
Signeeraus/vuosil.		Runko	Sementtitiili / ranko
Rakentamisvuosi	1928	Vuoraus	Yläosa peiterimal.
Rak.vuosikymmen	1920	Katemateriaali	asbestikuitulevy
Rak. vuosisata	1900	Katon muoto	satula
Korjausvuodet	1952	Kuisti	-
		Kuistin kattomuoto	

Kuvaus

Entinen navetta on puhtaaksi muurattua sementtitiiltä tasakertaan asti. Ikkuna- ja oviaukot on holvattu. Heinäparvella päädyt ovat rankorakenteisia ja peiterimalaudoituksella vuorattuja. Ajosilta ja rehutorni sen vieressä ovat navetan itäpäädyssä. Loivaan rinteeseen sijaitsevan navetan pohjoissivulla eli pellon puolella on avoin suoja kalustolle. Jyrkähkössä katossa on kaksi kattolyhtyä ja puisia ilmanvaihtotorvia. Ikkunat ovat melko pieniä ja neliruutuisia.

Historia

Katto on päällystetty kuitulevyillä ilmeisesti 1952 tehdyssä remontissa.

Kunto Hyvä x Kohtalainen Huono

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist.
Historiallinen
Ympäristöarvo

Rakennusperinteinen

Arvojen perustelu

Rakennus on materiaaleiltaan ja ulkoasultaan hyvin säilynyt 1900-luvulle tyypillinen karjarakennus, jossa rehutorni on jonkin verran uudempaa kerrostumaa.

Lisätietoja,
toimenpidesuositt.

Navetta tulee kunnostaa perinteisin menetelmin ja mahdollisimman paljon alkuperäistä materiaalia ja tyypillisiä rakennusosia, kuten ajosilta ja rehutorni, säästäen. Kattomateriaalin valintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

RAKENNUSLOMAKE

rakennus nro 4

Kiinteistötunnus	635-424-2-128	Kerrosluke	1
Rakennustyyppi	talousrakennus	Pohjakaava	
Nykyinen käyttö	Sauna-liiteri	Rungon muoto	suorakaide
Alkuperäinen käyttö	Sauna-liiteri	Ullakko	-
Suunnittelija		Perustus	betoni
Signeeraus/vuosil.		Runko	Hirsi / ranko
Rakentamisvuosi		Vuoraus	-
Rak.vuosikymmen	1900?	Katemateriaali	aaltopelti
Rak. vuosisata	1900	Katon muoto	satula
Korjausvuodet		Kuisti	-
		Kuistin kattomuoto	

Kuvaus

Saunan osa on vuoraamatonta, lyhytnurkkaista hirttä valkoisin nurkkalaudoin. Liiteri ja pu-
keutumisosa ovat rankorakennetta ja vuoraus punamullattua pystylautaa. Saunan ovi on
vaakapaneloitu, liiterin pariovet pystylautaa. Ikkunat ovat sisään- ulos-aukeavat, kuusiru-
tuiset ja ilmeisesti alkuperäiset. Katolla on tuuliviiri.

Historia

Sauna on pihapiirin vanhimpia rakennuksia.

Kunto Hyvä x Kohtalainen Huono

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist. Rakennusperinteinen
Historiallinen
Ympäristöarvo

Arvojen perustelu Sauna-liiteri on tyypillinen 1900-luvun alkupuolen talousrakennus, joka on säilyttänyt hyvin perinteisen, vaatimattoman ilmeensä. Rakennus on tärkeä osa pihapiirin kokonaisuutta mies- ja talouspihan jakajana.

Lisätietoja, toimenpidesuositt. Sauna olisi hyvä säilyttää ja kunnostaa alkuperäisiä rakennusosia hävittämättä.

RAKENNUSLOMAKE

rakennus nro 5

Kiinteistötunnus	635-424-2-128	Kerrosluvu	2
Rakennustyyppi	talousrakennus	Pohjakaava	
Nykyinen käyttö	Traktoritalli	Rungon muoto	suorakaide
Alkuperäinen käyttö	Talli-kanala	Ullakko	-
Suunnittelija		Perustus	betoni
Signeeraus/vuosil.		Runko	Ranko?
Rakentamisvuosi		Vuoraus	peiterimalaudoitus
Rak.vuosikymmen	1950?	Katemateriaali	Sementtitiili/aaltopelti
Rak. vuosisata	1900	Katon muoto	satula
Korjausvuodet		Kuisti	-
		Kuistin kattomuoto	

Kuvaus

Rakennus on pienehkö, kaksikerroksiseksi matala. Pohjoispäädystä on pulpettikattoinen laajennus traktorille. Seinät ovat punamullattua peiterimalaudoitusta. Eteläpäädyn suuret pariovet ovat kapeaa pystypaneelia. Ikkunat ovat kaksi- tai kolmiosaiset, pystykarmilliset. sisään- ulos-aukeavat. Sementtitiilikatto on sammaloitunut ja se aiotaan uusia.

Historia

Rakennus ei esiinny vielä 1956 peruskartassa. Yläkerrassa on pidetty kanoja. Rakennuksessa on myös työhuone ja perunakellari.

Kunto Hyvä x Kohtalainen Huono

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist.
Historiallinen
Ympäristöarvo

Rakennusperinteinen

Arvojen perustelu

Traktoritalli on pihapiirin keski-ikäistä, monikäyttöistä rakennuskerrostumaa arviolta 1950-luvulta.

Lisätietoja,
toimenpidesuositt.

Traktoritalli olisi hyvä säilyttää osana pihapiiriä.

Kiinteistötunnus	635-424-2-128	Kerrosluke	1
Rakennustyyppi	talousrakennus	Pohjakaava	
Nykyinen käyttö	tyhjä	Rungon muoto	suorakaide
Alkuperäinen käyttö	lato	Ullakko	x Kellari -
Suunnittelija		Perustus	nurkkakivet
Signeeraus/vuosil.		Runko	Pyöröhirsi
Rakentamisvuosi	<1900	Vuoraus	-
Rak.vuosikymmen		Katemateriaali	aaltopelti
Rak. vuosisata	1800?	Katon muoto	satula
Korjausvuodet		Kuisti	-
		Kuistin kattomuoto	

Kuvaus

Heinälato on tehty pyöröhirrestä koirankaulasalvoksin harvaseinäiseksi. Kaikki seinät on rakennettu liuhalle, ts. ulospäin kallistuviksi. Vuoliaiset kannattavat kattoa. Suuret pariovet itäpäässä sijaitsevat epäkeskeisesti. Pystylaudoitetuissa ovissa on pitkät takorautasaranat. Nurkkakivet ovat lähes maahan hautautuneet. Lato on maalaamaton.

Historia

Lato on todennäköisesti ollut paikalla ennen tilakeskuksen rakentamista, koska pellot ja niityt olivat jo olemassa. Kattomateriaali on todennäköisesti alun perin ollut päre.

Kunto Hyvä x Kohtalainen Huono

Kulttuurihistoriallinen arvo

Rakennushist.
Historiallinen
Ympäristöarvo

Rakennusperinteinen

Arvojen perustelu

Lato on perinteinen ja nykyisin jo harvinainen heinälato ulos kallistuvine seinineen.

Lisätietoja,
toimenpidesuositt.

Heinälato tulisi säilyttää ja kunnostaa varoen. Tilan toinen samantyyppinen lato (rakennus nro 13) on huonokuntoinen ja ilman ehjää kattoa.